

arribin a Polònia els diners del món occidental en forma d'ajuda o de crèdits, i poder renegociar l'enorme deute extern (uns 40.000 milions de dòlars). Tot just celebrades les eleccions del 4 de juny, Jaruzelski corria cap a Brussel·les i Londres a pidolar ajuts econòmics, i pocs dies després, rebia a Varsòvia el president francès, que portava la seva benedicció al procés democratitzador i uns pocs acords de caire econòmic. I al darrere anava el president nord-americà, George Bush.

El segon factor essencial és el geopolític, és a dir, la *perestroika* sorgida del Kremlin que ha donat un marge d'actuació al règim de Varsòvia que fins ara no tenia. Només cal mirar el mapa i saber una mica d'història per comprendre que el destí de Polònia està condicionat per les vicissituds polítiques de Moscou. La situació és prou greu perquè Jaruzelski hagi ofert l'entrada al govern a alguns membres de Solidaritat i perquè aquesta s'ho pensi seriosament. Però Solidaritat, tot i el seu ràpid camí cap al realisme polític, no pot acceptar ser al govern com a acompanyant dels comunistes perquè li suposaria automàticament la pèrdua de gran part del seu enorme suport popular, a part del seu trencament intern. Les tensions dins Solidaritat són fortes ja que part dels seus membres s'oposen a col·laborar amb el govern, ni que sigui al Parlament. No hi ha dubte que si el procés democratitzador tira endavant, de Solidaritat poden sorgir diferents partits polítics donat el poti-poti actual existent dins seu. També el Partit Comunista viu greus tensions internes i ja es parla obertament del seu trencament en un corrent obrerista, que seria liderat per Miodowicz, líder dels sindicats oficials que tenen uns set milions d'afiliats i que agruparia els sectors més durs i conservadors, partidaris de fer marxa enrere i mantenir les ortodòxies del règim; i un corrent reformista que parla de refundar el partit sobre noves bases, obrint-lo als socialdemòcrates i liberals d'esquerra i que segurament amagaria sota la taula, si pogués, el seu mateix origen comunista.

Vivim uns moments històrics en què els esdeveniments evolucionen a una velocitat vertiginosa. Polònia n'és un exemple clar, tot i que el seu futur no està gens clar.

* Cap de la secció d'internacional del diari Avui. Ha estat a Polònia durant el recent període electoral i en els dies següents a la votació. També ha visitat recentment la Unió Soviètica.

La Cuba de Castro necessita les reformes per a salvar les conquestes socials de la revolució.

Al tròpic no agrada la 'perestroika'

Antoni Castel (Cuba)*

La tropical Cuba sembla viure bastant al marge dels circuits de la *perestroika*. Fidel Castro en persona digué a Mikhaïl Gorbtxov a l'Havana que ells ja havien efectuat les «rectificacions» necessàries en el seu temps i que ningú els podia dir què havien de fer. Castro, doncs, tornava a declarar que no estava disposat a permetre cap tipus d'obertura política ni econòmica i que s'integrava en l'eix Berlín-Bucarest, format pels presidents Erich Honecker i Nicolae Ceaucescu, detractors de les experiències soviètica, polonesa i hongaresa.

Una visita per l'illa demostra, però, que Cuba necessita les reformes per a poder salvar almenys les anomenades conquestes socials de la revolució: sanitat, educació, habitatge. La corrupció, la paràlisi ideològica i l'estancament econòmic poden destruir 30 anys de treball, malgrat que la societat continua sent bastant igualitària. Als voltants dels hotels per a turistes creixen els grups que ofereixen droga, joves i que canvien el dòlar nord-americà a «cinco por uno». El fenomen, segons els que visiten periòdicament l'Hava-

na, és recent i va en augment. Caminant per la part vella de l'Havana es poden trobar fàcilment persones que et demanen si pots comprar-los algun petit electrodomèstic a la *diplotienda*, on venen en divises només per als estrangers. Extravertits i simpàtics, reconeixen el bon nivell educatiu —la majoria tenen fills estudiant a la universitat—, però també et contenen, sense por aparent, les dificultats de la vida quotidiana, amb racionament inclòs. Et diuen que no comprenen com Castro tolera que hi hagi tendes exclusives per als dirigents mentre no es troba res, absolutament res, a les botigues, totes a les mans de l'estat.

La raó d'aquesta penúria és múltiple. D'una banda, una indústria incapaç d'adaptar-se a les necessitats de la població i que, a més, produeix articles de baixa qualitat i, segons les opinions cubanes, de bastant mal gust. També hi intervé la manca de divises, que impedeixen comprar a l'exterior els productes que no es fabriquen a l'illa. Resultat: tothom aspira a reunir uns quants dòlars per comprar a la *diplotienda* un ventilador, una liquidadora o uns pantalons, absents de les botigues normals.

El problema té difícil solució si no es dóna una certa liberalització dels sectors més baixos de l'economia. Els 30 anys de revolució no han modificat gaire l'estructura productiva, basada en el cultiu de la canya de sucre i el turisme. El sucre de canya és una primera matèria que actualment no té sortida davant la competència en els mercats occidentals dels edulcorants artificials i la remolatxa. La baixada dels preus ha arruïnat molts països —Jamaica, República Dominicana, Filipines—, encara que Cuba ha aconseguit mantenir-se perquè la Unió Soviètica li compra la major part de la producció a un preu superior al del mercat internacional.

Els soviètics, però, han reconegut públicament que no estan disposats a seguir finançant un país que no millora econòmicament. En aquestes hores de *perestroika*, Moscou necessita molts diners per inundar el mercat intern de productes i reactivar les fàbriques arcaïques. El turisme és el sector que s'ha desenvolupat més en aquests darrers anys, però propaga les idees consumistes tan combatudes pel règim comunista. A més, requereix fortes inversions, que de vegades no s'arriben a amortitzar perquè les modes dicten quins són els països capdavanters.

Gorbatxov.

Castro s'aferra al dogma en aquest moment de crisi interna i quan la revolució cubana irradia poques simpaties a l'empobrida Amèrica. Pronosticar el futur és quasi impossible, però encara ho és més en el cas cubà, on ningú s'atreveix a dir què succeirà després de la mort de Castro.

La *perestroika* tampoc ha arribat a Etiòpia. En canvi, fa temps que la practiquen Angola i Moçambic. El president Mengistu Haile Mariam rebutja els consells soviètics i es nega a dialogar amb la guerrilla del Front Popular d'Eritrea (EPLF), que combat el poder central des de fa 28 anys. Mengistu ha purgat de nou l'Exèrcit per escapar el moviment que intentà recentment un colp d'estat mentre ell visitava el president Honecker a Berlín. L'anomenat *negus roig* ha controlat de moment la situació amb l'afusellament dels implicats. El problema eritreu subsisteix, sense que se n'albiri una solució, mentre Mengistu, l'intransigent, mani a Addis Abeba.

Moçambic i Angola han après ràpidament que el veí sud-africà és difícil i demana una política oberta, malgrat que els desestabilitzi. Els dos països han liberalitzat l'economia —més el primer— per pal·liar els efectes de la guerra i s'han adreçat cap a Occident en petició d'ajudes i de sancions contra Sud-àfrica. El pragmatisme ha pogut més que el discurs marxista.

* A. Castel ha treballat durant dos anys a Moçambic i ha visitat recentment Cuba. Actualment redactor d'«Internacional» de El Periódico de Catalunya.

FOTOGRAFIA

J. V. Aleixandre - Enrique Algarra - Enrique Carrazoni
 Carles Francesc - J. García Poveda - Gorka Duo - Francesc Jarque
 Rafael de Luis - Emilio Maldonado - Manuel Molines - J. V. Manzó
 Lúa Mortes - Concha Prada - Manuel Rodríguez - Francesc Vera

SALA PAPPALLO

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA
 EXPOSICIÓ DEL 22 DE JUNY AL 22 DE JULIOL

HORARIS: MATINS, 11 A 1'30;
 VESPRADES I DISSABTES, DE 6 A 9,
 DIUMENGE I DILLUNS, TANCAT
 C/. LANDERER, 5 - TELS. 332 30 77
 332 00 01 - 46003-VALENCIA